

Remissvar Totalförsvarsanalys - en oberoende myndighet för uppföljning och utvärdering (SOU 2021:103)

Er beteckning: Fö 2022/00025

Sammanfattning

Länsstyrelsen är positiv till att förmågan på nationell nivå att analysera, följa upp och utvärdera effekten av genomförda totalförsvarsinsatser stärks. Länsstyrelsen noterar emellertid att det med anledning av utredningsdirektivet saknas en analys om alternativ till att inrätta en ny myndighet. Mot bakgrund av myndighetens omfattande behov av säkerhetsskydd anser Länsstyrelsen, trots de reservationer som utredningen framhåller avseende integritet, att det ur såväl ett resursmässigt som kompetensmässigt perspektiv hade varit värdefullt med en analys där alternativ till att inrätta en ny myndighet övervägts.

Oaktat myndighetens ledningsförhållande anser Länsstyrelsen att myndighetens ansvarsförhållanden gentemot andra myndigheter inte är tillräckligt väl klarlagt. Det medför att det finns en risk för att ytterligare en samordningsnod försvårar nationell samordning. Länsstyrelsen anser att det är av stor vikt att den fortsatta beredningen förtydligar vilka ansvars- och rapporteringsförhållanden gentemot andra myndigheter som gäller, i synnerhet gränsytan till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, men även till de sektorsansvariga myndigheter och det civilområdesansvar som föreslås i betänkandet SOU 2021:25 struktur för ökad motståndskraft (Ju2021/00971).

Länsstyrelsen vill framhålla vikten av att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap även fortsättningsvis har ansvar att såväl områdesvis som på nationell nivå följa upp och utvärdera såväl arbetet med den fredstida krisberedskapen som civilt försvar samt bedöma vidtagna åtgärder

Länsstyrelsen lämnar härutöver följande synpunkter på förslagen i betänkandet, men understryker att dessa inte är av sådan dignitet att det bör hindra etableringen av en oberoende instans för totalförsvarsanalys med föreslaget uppdrag.

Författningsförslag

8.2 Begreppen utvärdering, analys och uppföljning

Länsstyrelsen efterfrågar ett utvecklat resonemang kring en rad komplexa begrepp som används i betänkandet med syfte att klargöra myndighetens uppdrag, inriktning och avgränsning. Som exempel kan nämnas systemperspektiv och effekt.

8.3 Myndighetens uppgifter

Länsstyrelsen noterar att analys av kvaliteten i rådande uppföljning och utvärdering inom totalförsvaret som utredningen avgränsat ligger i linje med myndighetens uppdrag med att utveckla analys- och utvärderingsmetoder för att följa upp effekten av genomförda totalförvarsinsatser.

Länsstyrelsen konstaterar att myndigheten blir en form av ”meta-myndighet” och utgör ett komplement till den mer verksamhetsnära och områdesspecifika analys och utvärdering som genomförs av totalförsvarets aktörer. Den kunskap om systemet som myndigheten förvaltar i sitt arbete ger en möjlighet till lärande i systemet och att optimera planeringen som idag delvis saknas. Länsstyrelsen anser att det bör övervägas att även ge myndigheten uppdrag att återkoppla förvaltat kunskap till systemets aktörer.

Att avgränsa myndighetens uppdrag till civilt försvar anser Länsstyrelsen är olyckligt, eftersom en stor del av de totalförvarsinsatser som genomförs i praktiken inte är avskilda från de insatser som görs inom ramen för den fredstida krisberedskapen.

Länsstyrelsen föreslår vidare att ett ansvar för att säkerställa mätbarheten av de mål som anges för totalförsvaret läggs till myndighetens uppgifter, för att säkerställa en relevant analys, uppföljning och utvärdering kan genomföras.

Länsstyrelsen noterar att det kvarstår att utreda, utveckla och resurs-sätta myndighetens roll och uppgifter i höjd beredskap. Länsstyrelsen bedömer att myndigheten med sin sak-och kompetenssammansättning kan bidra med värdefulla kunskaper såväl i operativa planering som hantering i höjd beredskap.

10.1 Ledningsform

Ur ett öppenhets- och trovärdighetsperspektiv gentemot andra myndigheter, allmänheten och näringslivet anser Länsstyrelsen att det, trots de reservationer som framhålls avseende oberoende, bör övervägas om ledningsformen nämndmyndighet eller styrelsemyndighet är mer ändamålsenlig.

10.2 Vetenskapligt råd

Mot bakgrund av myndighetens uppgifter och behov av distans till det som myndigheten föreslås analysera, följa upp och utvärdera anser Länsstyrelsen att det ur ett öppenhetsperspektiv bör övervägas att också knyta ett insynsråd till myndigheten.

Oaktat vilket råd som knyts till myndigheten anser Länsstyrelsen av samma skäl avseende myndighetens behov av integritet att ledamöterna bör utses av regeringen.

10.4 Säkerhetsskydd

Länsstyrelsen är tveksam till huruvida utredningens bedömning av resursbehov och antal årsarbetskrafter är tillräcklig för att säkerställa nödvändig förmåga att upprätthålla en effektiv administration kopplad till myndighetens omfattande behov av säkerhetsskydd.

11.3 Sammansättning av sak- och metodkompetens

Länsstyrelsen anser att den sak- och metodkompetens som efterfrågas till myndigheten idag till stor del återfinns i det privata näringslivet, inklusive konsultbranschen i alla sektorer snarare än i offentlig verksamhet inriktad på totalförsvarsfrågor och i den akademiska världen.

Länsstyrelsen anser att myndighetens omfattande behov av säkerhetsskydd är en försvårande omständighet för konsultanvändning men inte bör uteslutas eftersom det för en liten myndighet kan vara ett resurseffektivt sätt att frigöra resurser och kompetens till myndighetens kärnverksamhet, dvs att genomföra analyserna snarare än till specifikt avgränsade, och resurskrävande, uppgifter som exempelvis att samverka och samla in underlag till analyserna.

12 Den nya myndighetens resursbehov

Med hänsyn till omfattningen på de analyser och utvärderingar som myndigheten föreslås genomföra och den samverkan med aktörer som förutsätts för att få tillgång till underlagen till analyserna anser Länsstyrelsen inte att utredningen påvisar att de föreslagna resurserna är tillräckliga i förhållande till dess uppgifter. Länsstyrelsen anser att frågan om myndighetens resursbehov bör beredas ytterligare.

13.3 Inrättande av myndigheten och ikraftträdande av författningsändringar

Länsstyrelsen konstaterar att myndighetens ikraftträdande ligger väl i linje med planerade förändringar i författningar på området för att kunna följa utvecklingen i en tid där eventuella nya författningar träder i kraft.

13.4 Myndighetens lokalisering

Länsstyrelsen anser att de säkerhets- och resursmässiga synergier som uppnås genom samlokalisering överväger utredningens reservationer och bör övervägas ytterligare i den fortsatta beredningen.

14 Sekretessfrågor

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det är mycket viktigt att man tar ställning till om myndighetens uppdrag, i enlighet med utredningens slutsats, utgör ett tillsynsuppdrag och att det är mycket angeläget att sekretessbestämmelserna blir tydliga och enhetligt tillämpade.

Allmänna synpunkter

Länsstyrelsen instämmer i att det finns många fördelar med att bygga det civila försvaret och krisberedskapen på samma roller och planeringsprocesser, men anför att sådana synergier inte är självklara.

Utöver en sammanhållen process för gemensam planering behöver även frågor kopplade till resurser, mål och ansvar ytterligare redas ut för att uppnå de synergier som finns mellan krisberedskapen och civilt försvar och för en relevant analys, uppföljning och utvärdering. Allteftersom dessa tydliggörs kan även skillnader och således områden där det kan vara motiverat med särskild planering och/ eller ansvarsstruktur identifieras och vilka förväntningar som är rimliga att ställa på samhällets funktionalitet under höjd beredskap och krig.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av Landshövding Georg Andrén med beredskapsdirektör Leif Gustavsson som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.